



Balassi Bálint portréja

AZ ELSŐ MAGYAR NYELVŰ RENESZÁNSZ VERSEK

1. Az alábbiakban Balassi Bálint *Adj már csendességet... című versét olvashatod és hallhatod. Válaszd meg a rá vonatkozó kérdéseket!*

a. *Mit tudsz a vers keletkezéséről?*

A szerelemben csalódott, elszegényedett költő 1589-ben Lengyelországban talált menedéket. Valószínűleg a mai Gdansk városánál, a tengerpart közelében írhatta meg ezt a versét 1591-ben.

b. *Mutasd be a vers szerkezetét az alábbi kulcsfogalmak mentén:*

- *könyörgés*
- *könyörgés indoklása*
- *könyörgés és megnyugvás*

- *könyörgés: 1-2. versszak. A felszólító módú igék a megfáradt ember lelki békére vágyó magatartását tükrözik („adj”, „ódd”, „őrizd” stb.)*
- *indoklás: 3-6. versszak. Párhuzamok, ellentétek és a fokozás eszközeivel élve érvel a lelki békéjéért és megnyugvásért.*
- *könyörgés: Isten könyörületes vele, megköttetik közöttük az „egyezség”.*

c. *Mik utalnak a vers beszélőjének zaklatottságára?*

zaklatottság: A beszélő zaklatottságát a felszólító, kijelentő, kérdő és óhajtó mondatok váltakozása mutatja.

d. *Milyen a rímelése?*

Páros rímekből épül fel.



2. Költőink egy része személyes kapcsolatot céljából keresi Istent. A benne való hit és kétely egyszerre jellemzi ezeket a verseket. Ezen versek mondanivalója mindig személyes, közvetlen.

Balassi hányatott életszakaszaiban a vallásra támaszkodik, menedéket keres. Személyes tartalmúak a versei, életének balul sikerült szakaszairól kesereg, és bevallja vétkeit.

Ady Endre kálvinista neveltetést kapott, Isten soha nem állt tőle távol, vágyott a hitre. Vívódik, de lelke mélyén keresi Istent, saját istenképet teremt. Személyes jellegű a kapcsolata Istennel, vitatkozik vele, párbeszédet folytat.

Az alábbiakban a két említett költő egy-egy versrészletét olvashatod, melyek erről a különleges Isten-kapcsolatról tanúskodnak. Hasonlítsd össze az alábbi versszakokat! Milyen költői magatartás fedezhető fel Balassi és Ady költeményében?

Bár a két költőt majd' 400 év választja el, mégis azonos az istenképük. Mindketten a közvetlen ember-Isten kapcsolatot vallják. Olykor elbizonytalanodnak Isten létében, könyörületességében. Ilyenkor a kétely hangján szólnak. Balassi verse Isten könyörületét, irgalmasságát kéri. Ady egy megvalósult kapcsolatot jegyez le versében, amikor Isten némán, szeretettel közelített felé. De a személyes hangvétel mindkét költőnél megfigyelhető.

3. A Wesselényiné Szárkány Annához 1590–1591 telén írt *Célia*-versek Balassi szerelmi költészetének csodálatos utójátékát alkotják. Célia szépségét, a szerelem boldogságát emeli ki *Kiben az Celia szerelméért való gyötrelméről szól...* kezdetű versében. A malom és a harang képét egy hosszabb gondolatsoron keresztül fejt ki. Ezek irodalmi toposzok, vagyis évszázadokon átívelő költői képek.

A vers elolvasása után értelmezd ezt a két szimbólumot! Minek a kifejezői ezek?

A lírai alany szerelmi szenvedélyének kifejezésére alkalmazza a malom és a harang metaforáját. A szerelem egyik legősibb toposza a malom, mely a forgó világmindenséget is szimbolizálja. A malmot azonosítja a szerelemmel, hiszen



mindkettő őröl: a malom a lisztet, a szerelem az ő érzéseit őrli meg. Ahogy a malomkereket egy folyó vagy patak tartja mozgásban, addig az ő „malmát” a siralmának patakja mozgatja.

A harang is ősi toposz, az égi és földi világot összekötő jelképként is megjelenik. Szintén lelki szenvedésének kifejezőeszköze. Olyan hangosan zúg és kong nyugtalan lelke, mint egy harang.